

عنوان مقاله:

نظریه معرفت شناسی ابن خلدون

محل انتشار:

فصلنامه علوم اجتماعی، دوره 7، شماره 12 (سال: 1379)

تعداد صفحات اصل مقاله: 19

نویسندگان:

ناصرالدین غراب - کارشناس ارشد جامعه شناسی از دانشگاه تربیت مدرس

تقی آزاد ارمکی - عضو هیئت علمی دانشگاه تهران

خلاصه مقاله:

علم عمران ابن خلدون مبتنی بر نظریه معرفت شناسی خاصی است. این نظریه حاصل نقدهایی است که او بر محدودیت معرفت شناسی سایر دانش ها و معارف بشری وارد می سازد. از این جهت نیز ابن خلدون از پیشگامان اولیه در زمینه معرفت شناسی و فلسفه علمی دانش ها به شمار می رود. در نظریه معرفت شناسی ابن خلدون، اندیشه عاملی است که انسان را از سایر موجودات جدا می کند و برتری ویژه ای به او می بخشد. انسان از طریق اندیشه، به نفس مستقل خویش پی می برد و آن را پایه اعمال خویش در حیات تاریخی - اجتماعی خود قرار می دهد. در اندیشه به طور کلی دو نوع ادراک وجود دارد: یکی، مشاعر حسی (جسمانی) و دیگری، مشاعر روحانی. شناخت آدمی از طریق مشاعر جسمانی که براهین عقلی نیز بخشی از آنند، شکل می گیرد؛ بدین ترتیب که انسان از طریق ادراکات جسمانی با واقعیت بیرونی مواجه می شود، آنگاه در ذهن، صورتی کلی نقش می بندد. با این شیوه، کلیات براساس مشاهده و استقراء حاصل می شوند. ولی تبیین علمی به تنهایی از طریق کلیات به دست نمی آید، بلکه در تبیین علمی باید از اصول کلی به مشاهدات بازگشت کنیم. کلیات در نزد ابن خلدون براساس شناسایی نوع، جنسی و فصل اشیاء شکل می گیرند. او از این کلیات در علم عمران تحت عنوان کیفیات ذاتی یا عارضی پدیده های اجتماعی یاد می کند. از نظر ابن خلدون شناخت از اشیاء چیزی نیست جز شناخت رابطه میان آن ها و رابطه ای در شناخت علمی مهم است که شکل رابطه علی به خود گیرد. این رابطه در قالب علل اربعه قابل بررسی است.

کلمات کلیدی:

نظریه معرفت شناسی، ابن خلدون،

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/684054>

